

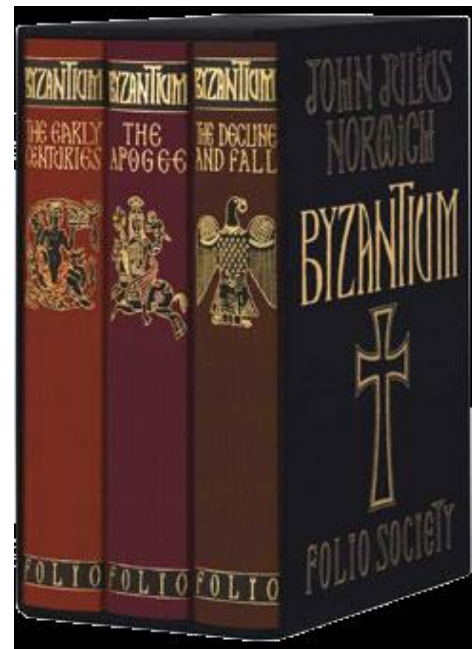
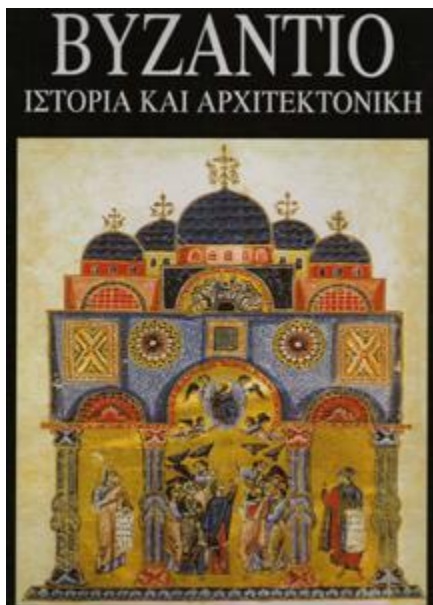
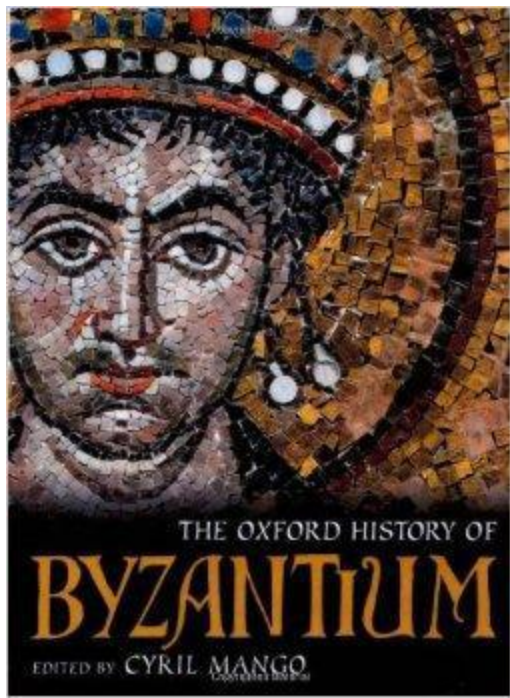
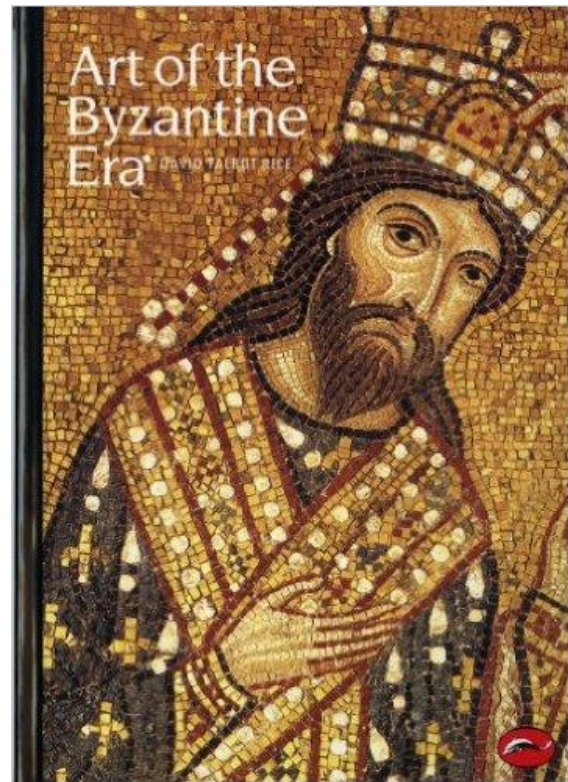
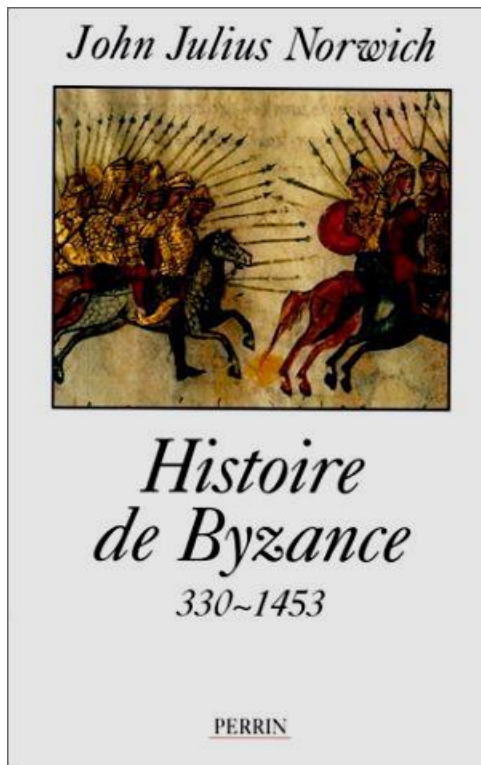
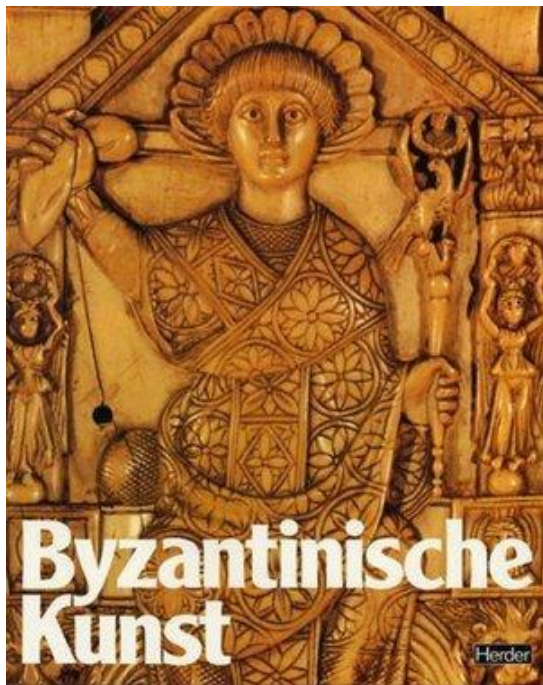
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

1. Εισαγωγή στη βυζαντινή τέχνη

Ειδικότητα: Φύλακας Μουσείων & Αρχαιολογικών Χώρων

Μάθημα: Ιστορία τέχνης

Εξάμηνο: Β

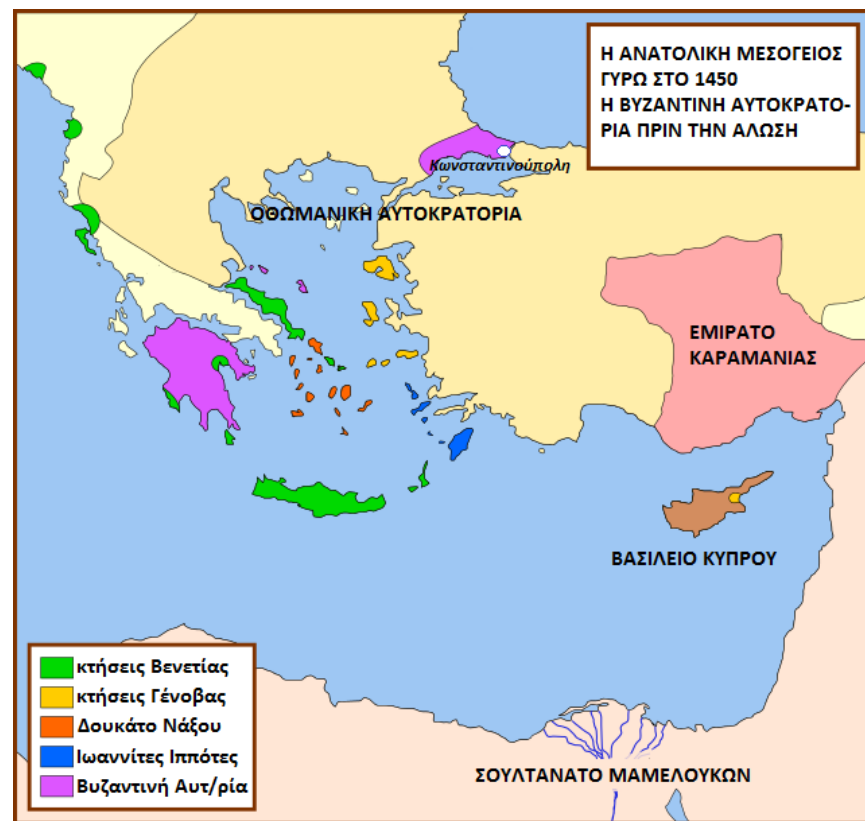

Το Βυζάντιο υπήρξε το μεγάλο θύμα του Γαλλικού Διαφωτισμού

- Καλλιέργεια ορθού λόγου, φιλικά αισθήματα προς την αρχαιότητα & αποστροφή προς τον μυστικιστικό Μεσαίωνα.
- Βολταίρος για το Βυζάντιο: «άχρηστη συλλογή χρησμών και θαυμάτων, όνειδος για το ανθρώπινο πνεύμα»
- Μοντεσκιέ: πλέγμα επαναστάσεων, εξεγέρσεων και δολοπλοκιών, ένας τραγικός επίλογος στη δόξα της Ρώμης.
- Έ. Γκίμπσον (άγγλος ιστορικός): εποχή «θριάμβου της βαρβαρότητας και της θρησκείας»
- Το κίνημα του Ρομαντισμού (τέλη 18^{ου} αι. – α' μισό 19^{ου} αι.) οδήγησε στην επιστροφή στις «εθνικές» ρίζες, στη λαϊκή παράδοση και ιστορία (Μεσαίωνας)
- Ο Κ. Παπαρρηγόπουλος στο εμβληματικό του έργο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους* (1853) εισάγει για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορική συνέχεια τον βυζαντινό ελληνισμό ως απαραίτητο συνδετικό κρίκο μεταξύ αρχαίας και νεότερης Ελλάδας
- Η μεσαιωνική τέχνη εκτιμήθηκε αισθητικά μόλις από τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αι.
- Στην Ελλάδα αυτός που ανέδειξε και υπηρέτησε με αφοσίωση τη βυζαντινή τέχνη ήταν ο Φ. Κόντογλου
- Άλλοι καλλιτέχνες (γενιά του '30) που συγκέρασαν στο έργο τους τη βυζαντινή, λαϊκή αλλά και αρχαία ελληνική τέχνη με την μοντέρνα ευρωπαϊκή: Ν. Εγγονόπουλος, Γ. Τσαρούχης, Ν. Χατζηκυριάκος -Γκίκας, Γ. Μόραλης κ.ά.
- Από τη δεκαετία του '60 το Βυζαντινό Μουσείο και το Μουσείο Μπενάκη ανοίγουν τις πύλες τους στο ευρύτερο κοινό προβάλλοντας έργα της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου
- Η αισθητική του Βυζαντίου με την πνευματικότητα και εσωτερικότητά της τέχνης του γοητεύει τον σύγχρονο άνθρωπο

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία δημιουργήθηκε από τον μετασχηματισμό της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας: το πρώτο στάδιο ήταν η υιοθέτηση του χριστιανισμού ως επίσημη θρησκεία και η καθιέρωση της Κωνσταντινούπολης ως πρωτεύουσας. Ο κύκλος έκλεισε με την πτώση της πόλης στα χέρια των Οθωμανών Τούρκων το 1453.

Η βυζαντινή αυτοκρατορία τον 6^ο αιώνα, την εποχή του Ιουστινιανού

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Η **Βυζαντινή Αυτοκρατορία**, **Βυζάντιο** ή **Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία** υπήρξε αυτοκρατορία με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, διάδοχο κράτος του γεωγραφικού χώρου της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, με χρονικά όρια που ξεκινούν από τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης, στις 11 Μαΐου 330 και φτάνουν ως την τελική πτώση της στους Οθωμανούς, στις 29 Μαΐου του 1453. Τα γεωγραφικά όρια μέσα στα εκτεταμένα χρονικά όρια ζωής της αυτοκρατορίας άλλαξαν πολλές φορές αλλά στη μεγαλύτερή της έκταση διοικούσε εδάφη που περιλάμβαναν την Ιταλία, τα Βαλκάνια, τη Μικρά Ασία, Συρία και Παλαιστίνη, την Αίγυπτο, τη σημερινή Τυνησία καθώς και μικρό τμήμα της Ιβηρικής.

Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία γεννήθηκε το *εκχριστιανισμένο Ρωμαϊκό Κράτος της Ανατολής* με κύριο μέλημα την ανασύσταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Επί της δυναστείας του Ηράκλειου μεταμορφώθηκε στην *εξελληνισμένη Αυτοκρατορία της χριστιανικής Ανατολής* και τέλος, κυρίως από το 1204 και μετά, με την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, γεννήθηκε η *ελληνική Βυζαντινή Αυτοκρατορία*.

Πρόκειται για μία νέα φάση της ρωμαϊκής ιστορίας που διαμορφώθηκε κάτω από την επιρροή **του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας**, με μετάθεση του πολιτικού κέντρου του κράτους στην *εξελληνισμένη Ανατολή, της χριστιανικής πίστης και της ρωμαϊκής πολιτικής θεωρίας*.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΒΥΖΑΝΤΙΟ»

Η ονομασία *βυζαντινός* αποτελεί νεολογισμό, τον οποίο εισήγαγε στις ιστορικές επιστήμες ο Ιερώνυμος Βολφ το 1562. Οι κάτοικοι της αυτοκρατορίας θεωρούσαν τους εαυτούς τους Ρωμαίους, η χώρα τους ήταν η Ρωμανία και η αυτοκρατορία δεν έπαψε ποτέ να ονομάζεται Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Από τη μεσαιωνική αυτή ονομασία των Ελλήνων ως Ρωμαίων, προήλθε και το εθνικό *Ρωμιός*, σε χρήση ακόμα και σήμερα. Η λέξη *βυζαντινός* προέρχεται από το Βυζάντιο, αρχαία αποικία των Μεγαρέων στη θέση όπου ο Κωνσταντίνος ο Μέγας ίδρυσε τη νέα πρωτεύουσά του, την Κωνσταντινούπολη.

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ;

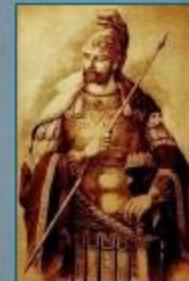
- Από την ίδρυσή της, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αποτέλεσε ένα υπερεθνικό, οικουμενικό κράτος, στην τεράστια επικράτεια του οποίου, η οποία απλωνόταν σε τρεις ηπείρους, συμβίωναν Έλληνες και εξελληνισμένοι λαοί, αυθεντικοί Ρωμαίοι, Αρμένιοι, Σύροι, Αιγύπτιοι και Ιουδαίοι, υπολείμματα παλαιών μικρασιατικών λαών (Ίσαυροι, Φρύγες, Καππαδόκες), καθώς και υπολείμματα νεώτερων εποικισμών Γαλατών και Γότθων. Όλοι αυτοί αυτοαποκαλούνταν *Ρωμαίοι*. Βέβαια, αν και στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας του, η εθνολογική σύνθεση του Βυζαντίου δεν συνδέθηκε αποκλειστικά με μία μόνο εθνότητα, κορμός της σύνθεσης αυτής ήταν ο ελληνορωμαϊκός ελληνόφωνος πληθυσμός που παραδοσιακά κατοικούσε στην κυρίως Ελλάδα και τη Μικρά Ασία.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

- Κωνσταντίνος Α΄ ο Μέγας, 306-337
- Κώνστας Α΄, 337-350
- Κωνσταντίνος Β΄, 337-361
- Ιουλιανός ο Παραβάτης, 361-363
- Ιοβιανός, 363-364
- Βαλεντινιανός Α΄, 364-375
- Βάλης, 364-378
- Γρατιανός, 378-379
- Θεοδόσιος Α΄ ο Μέγας, 379-395
- Αρκάδιος, 395-408
- Θεοδόσιος Β΄ ο Μικρός, 408-450
- Μαρκιανός, 450-457
- Λέων Α΄, 457-474
- Λέων Β΄, 474
- Ζήνων, 474-475 & 476-491
- Βασιλίσκος, 475-476
- Αναστάσιος Α΄, 491-518
- Ιουστίνος Α΄, 518-527
- Ιουστινιανός Α΄, 527-565
- Ιουστίνος Β΄, 565-578
- Τιβέριος Β΄ Κωνσταντίνος, 578-582
- Μαυρίκιος, 582-602
- Φωκάς, 602-610
- Ηράκλειος, 610-641
- Κωνσταντίνος Γ΄ & Ηρακλεωνάς, 641
- Κώνστας Β΄ Πωγωνάτος, 641-668
- Κωνσταντίνος Δ΄, 668-685
- Ιουστινιανός Β΄, 685-695 & 705-711
- Λεόντιος, 695-698
- Τιβέριος Γ΄ ο Αψίμαρος, 698-705
- Φιλιππικός Βαρδάνης, 711-713
- Αναστάσιος Β΄, 713-715
- Θεοδόσιος Γ΄, 715-717

- Λέων Γ' ο Ίσαυρος, 717-741
- Κωνσταντίνος Ε' ο Κοπρώνυμος, 741-775
- Λέων Δ' ο Χάζαρος, 775-780
- Κωνσταντίνος ΣΤ' ο Τυφλός, 780-797
- Ειρήνη η Αθηναία, 797-802
- Νικηφόρος Α', 802-811
- Σταυράκιος, 811
- Μιχαήλ Α' ο Ραγκαβής, 811-813
- Λέων Ε' ο Αρμένιος, 813-820
- Μιχαήλ Β' ο Τραυλός, 820-829
- Θεόφιλος, 829-842
- Θεοδώρα, 842-855
- Μιχαήλ Γ' ο Μέθυσος, 842-867
- Βασίλειος Α' ο Μακεδόνας, 867-886
- Λέων ΣΤ' ο Σοφός, 886-912
- Αλέξανδρος, 912-913
- Κωνσταντίνος Ζ' ο Πορφυρογέννητος, 913-959
- Ρωμανός Α' Λεκαπηνός, 920-944
- Ρωμανός Β', 959-963
- Νικηφόρος Β' Φωκάς, 963-969
- Ιωάννης Α' Τσιμισκής, 969-976
- Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος, 976-1025
- Κωνσταντίνος Η' ο Πορφυρογέννητος, 1025-1028
- Ζωή, 1028-1050
- Ρωμανός Γ' Αργυρός, 1028-1034
- Μιχαήλ Δ' ο Παφλαγόνας, 1034-1041
- Μιχαήλ Ε' ο Καλαφάτης, 1041-1042
- Κωνσταντίνος Θ' ο Μονομάχος, 1042-1055
- Θεοδώρα, 1042 & 1055-1056
- Μιχαήλ ΣΤ' Βρίγγας, 1056-1057
- Ισαάκιος Α' Κομνηνός, 1057-1059
- Κωνσταντίνος Ι' Δούκας, 1059-1067
- Ρωμανός Δ' Διογένης, 1068-1071
- Μιχαήλ Ζ' Δούκας, 1067-1068 & 1071-1078

- Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης, 1078-1081
- Αλέξιος Α΄ Κομνηνός, 1081-1118
- Ιωάννης Β΄ Κομνηνός, 1118-1143
- Μανουήλ Α΄ Κομνηνός ο Μέγας, 1143-1180
- Αλέξιος Β΄ Κομνηνός, 1180-1183
- Ανδρόνικος Α΄ Κομνηνός, 1183-1185
- Ισαάκιος Β΄ Άγγελος, 1185-1195 & 1203-1204
- Αλέξιος Γ΄ Άγγελος, 1195-1203
- Αλέξιος Δ΄ Άγγελος, 1203-1204
- Αλέξιος Ε΄ Δούκας Μούρτζουφλος, 1204
- Κωνσταντίνος Λάσκαρης, 1204-1205
- Θεόδωρος Α΄ Λάσκαρης, 1205-1221
- Ιωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης, 1221-1254
- Θεόδωρος Β΄ Δούκας Λάσκαρης, 1254-1258
- Ιωάννης Δ΄ Δούκας Λάσκαρης, 1258-1261
- Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος, 1261-1282
- Ανδρόνικος Β΄ Παλαιολόγος, 1282-1328
- Μιχαήλ Θ΄ Παλαιολόγος, 1295-1320
- Ανδρόνικος Γ΄ Παλαιολόγος, 1328-1341
- Ιωάννης Ε΄ Παλαιολόγος, 1341-1391
- Ιωάννης ΣΤ΄ Καντακουζηνός, 1347-1354
- Ανδρόνικος Δ΄ Παλαιολόγος, 1376-1379
- Ιωάννης Ζ΄ Παλαιολόγος, 1390 & 1399-1402
- Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγος, 1391-1425
- Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος, 1425-1448
- Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος, 1449-1453

Η Δυναστεία των Ισαύρων καταγόταν από την Ισαυρία, ορεινή περιοχή της ΝΑ Μικράς Ασίας, κατοικούμενη από γηγενή λαό. Ο Λέων Δ΄, Ίσαυρος από τον πατέρα του, ονομάστηκε Χάζαρος γιατί η μητέρα του Σισάκ (Sisak) ήταν πριγκίπισσα των Χαζάρων, τουρκικού φύλου.

Ο Ιουστινιανός γεννήθηκε κοντά στα σημερινά Σκόπια, ήταν λατινόφωνος, θρακικής καταγωγής και το πλήρες όνομά του ήταν Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus Augustus.

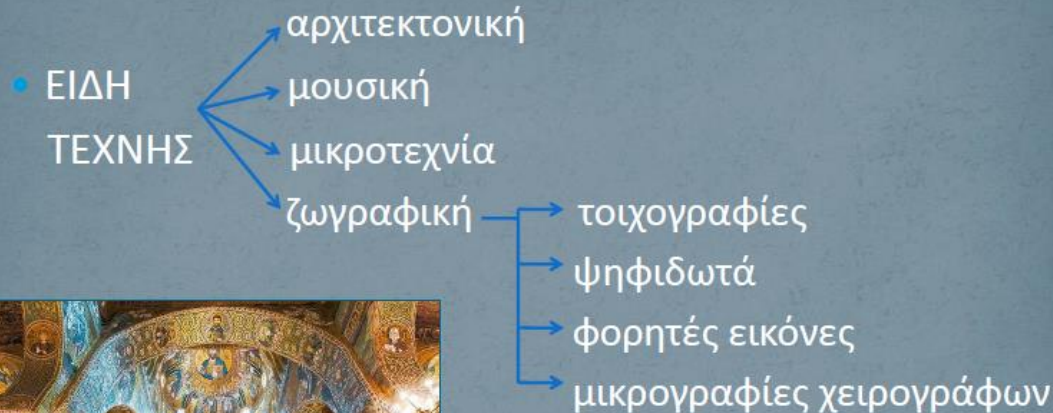
Ο Βασίλειος Διγενής Ακρίτας, ο γνωστότερος από τους ήρωες των ακριτικών τραγουδιών, είχε πατέρα μουσουλμάνο της Συρίας.

Ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος, ο επονομαζόμενος και Δραγάσης, είχε μητέρα σέρβα, την Ελένη Δραγάση (Jelena Dragaš).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Η γλυπτική δεν καλλιεργήθηκε ιδιαίτερα στο Βυζάντιο γιατί είχε συνδεθεί με την αρχαία θρησκεία.

Κλάδοι της Βυζαντινής Τέχνης

- **Αρχιτεκτονική:** εκκλησίες και λοιπά εκκλησιαστικά κτήρια (μονές, ταφικά μνημεία κ.ά.)
- **Ζωγραφική:** τοιχογραφίες, ψηφιδωτά (μνημειακή ζωγραφική), φορητές εικόνες και εικονογραφημένα χειρόγραφα
- **Γλυπτική:** γλυπτά, αρχιτεκτονική γλυπτική (κίονες, κιονόκρανα, επιστύλια κ.ά.), λειτουργικές κατασκευές (άμβωνες, τέμπλα, επισκοπικοί θρόνοι)
- **Μικροτεχνία:** ιερά σκεύη, άμφια, σταυροί, κοσμήματα κ.ά.

- ΠΡΩΤΟΧΡΙΣΤΙΝΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1^{ος} αι. μ.Χ. – 313 (Διάταγμα Μεδιολάνου)
ή 330 (εγκαίνια Κωνσταντινούπολης)

- ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

330 – αρχές 7^{ου} αι. (Ηράκλειος)

- ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

7^{ος} αι. – 843 (λήξη Εικονομαχίας)

- ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

843 – 1204 (άλωση από Σταυροφόρους)

- ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1204 – 1453 (άλωση από Οθωμανούς Τούρκους)

- ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1453 – 1821 (περίοδος Τουρκοκρατίας - Λατινοκρατίας)

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Πηγές

- Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία (αρχιτεκτονικές κατασκευές, έργα μικροτεχνίας κ.ά.)
- Βυζαντινά Μουσεία και διάφορες Συλλογές (είτε ιδιωτικές είτε σε μονές-κατά τόπους μητροπόλεις)
- Χριστιανικές επιγραφές
- Έμμεσες πηγές όπως: η Αγία Γραφή, η Παλαιά και Καινή Διαθήκη, τα έργα των Μεγάλων Πατέρων και Διδασκάλων της Εκκλησίας, Μαρτύρια, Βίοι Αγίων, λειτουργικά βιβλία και εν γένει λατρεία της Εκκλησίας

Σημασία

- Αποτελεί πηγή πληροφοριών για τις ιστορικές κυρίως επιστήμες (πολιτική ιστορία, εκκλησιαστική ιστορία, ανθρωπολογία, ιστορία του πολιτισμού εν γένει)
- Ιστορική και αισθητική αξία των χριστιανικών μνημείων
- Η χριστιανική τέχνη γεννήθηκε στο οικουμενικό, ελληνορωμαϊκό περιβάλλον της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.
- Υιοθέτησε τύπους και μορφές της αρχαίας τέχνης, στους οποίους προσέδωσε χριστιανικό περιεχόμενο, όπου συνυπήρχαν η ελληνιστική, ιουδαϊκή και ανατολίτικη παράδοση.

Βυζάντιο & Ρώμη

- Κωνσταντινούπολη: Νέα Ρώμη, Επτάλοφος της Ανατολής
- Φυσικός κληρονόμος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας
- Η Ρωμαϊκή παράδοση σε όλες της μορφές της ήταν από τα πρωταρχικά συστατικά στοιχεία του Βυζαντινού κράτους -> διοίκηση, νόμοι, κρατική οργάνωση (π.χ. Σύγκλητος κ.λπ.)
- Τα ελληνικά σταδιακά θα υποκαταστήσουν τα λατινικά ως επίσημη γλώσσα και στον κρατικό μηχανισμό
- Η ιδέα της οικουμενικότητας (πολιτισμένη δύναμη σε ένα κόσμο ανοργάνωτων βαρβάρων) κληροδοτήθηκε από τους Ρωμαίους στο Βυζάντιο -> η προσθήκη του χριστιανισμού δίνει νέα διάσταση στον όρο
- Η βυζαντινή δημόσια διοίκηση είναι κατεξοχήν συγκεντρωτική και γραφειοκρατική

Βυζάντιο & χριστιανισμός

- Η αναγνώριση της χριστιανικής Εκκλησίας αποτέλεσε το συνεκτικό ιστό της πολυεθνικής αυτοκρατορίας
- Ο αυτοκράτωρ είναι ο εκλεκτός του Θεού επί της γης, επίγεια εικόνα του Παντοκράτορα
- Ιερόν Παλάτιον ή Μέγα Παλάτιον
- Δικαίωμα επιλογής πατριάρχη Κων/πολης
- Μετά τις θεοκεντρικές αυτές αντιλήψεις γεννήθηκε και η πίστη στην αιωνιότητα της Αυτοκρατορίας

Βυζάντιο & Αρχαία Ελλάδα

- Αρχαίος ορθολογισμός, ελληνική σκέψη -> Ορθοδοξία
- Πολιτικός βίος: αρχές ελληνιστικής κυρίως βασιλείας
- Μολονότι η νέα θρησκεία υπήρξε αμείλικτος διώκτης της αρχαιοελληνικής τέχνης (ως ειδωλολατρικής), μέρος της αρχαίας γραμματείας γονιμοποίησε τη Βυζαντινή δημιουργία
- Αναγνώριση και αποδοχή της αισθητικής αξίας της αρχαίας γλυπτικής
- Αρχαία ιερά μετατρέπονταν σε ναούς όπου γίνονταν λειτουργίες
- Στη βυζαντινή ναοδομία κυριαρχούν αρμονικές αναλογίες -> βασική αρχή της αρχιτεκτονικής των αρχαίων Ελλήνων

Άρα: Οι βυζαντινοί υπήρξαν συνεχιστές της αρχαιοελληνικής παράδοσης, όχι τόσο σε επίπεδο αντιγραφής μορφών και τύπων, αλλά βασικών αρχών και πνεύματος

Βυζάντιο & Ανατολή

- Τίτλος βασιλέως: πιθανότατα από την περσική βασιλική αυλή (νίκη Ηρακλείου κατά Σασανιδών)
- Η Ανατολική παράδοση άσκησε επιρροή στην εθιμοτυπία της βυζαντινής αυλής και στα σύμβολα της αυτοκρατορικής εξουσίας (η προσκύνηση του θεοποιημένου αυτοκράτορα, η πολυτέλεια και χλιδή του παλατιού, η αραβική του αρχιτεκτονική κ.ά.)
- Σε οικονομικό-κοινωνικό επίπεδο οι ανατολικές επαρχίες (ειδικά η Μ. Ασία) ήταν πάντα ζωτικής σημασίας για την αυτοκρατορία
- Οι αυτοκρατορικές οικογένειες, εκτός των Παλαιολόγων, κατάγονταν σχεδόν όλες από την Ανατολή
- Ωστόσο οι ανατολικοί πληθυσμοί (αγροτικοί & απαίδευτοι στην πλειονότητά τους) ήρθαν συχνά σε σύγκρουση με το βυζαντινό κέντρο που εκπροσωπούσε τον ελληνορωμαϊκό κόσμο-> βλ. εικονομαχία (μέσα 8^{ου}-μέσα 9^{ου} αι.), συνεργασία με Άραβες

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Με την επικράτηση του Χριστιανισμού και την εδραίωση της χριστιανικής αυτοκρατορικής εξουσίας, η βυζαντινή τέχνη έγινε το κατεξοχήν μέσο για την οπτικοποίηση του υπερβατικού κόσμου και τη διάδοση των μηνυμάτων της νέας θρησκείας και της νέας κοινωνικοπολιτικής ιδεολογίας. Για τον σκοπό αυτό, η βυζαντινή τέχνη συνέχισε, αφενός, την αρχαία ελληνική παράδοση της ιδιαίτερης προτίμησης στην ανθρώπινη μορφή και, αφετέρου, στράφηκε προς τον μυστικισμό και την εσωτερικότητα της Ανατολής. Τελικά, όμως, δημιούργησε τη δική της ιδιαίτερη φυσιογνωμία, που της επέτρεψε να κυριαρχήσει στην ορθόδοξη χριστιανική Ανατολή για σχεδόν μιάμιση χιλιετία, εκφράζοντας την πνευματικότητα και τη θρησκευτική συγκίνηση πλατειών στρωμάτων του πληθυσμού της.

ΘΕΜΕΛΙΑΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- Υπερβατική και επιδεικτική, μεγαλειώδης και γοητευτική.
- Σταδιακή απομάκρυνση από ελληνιστικά πρότυπα, ενδιαφέρον για εσωτερικό κόσμο και αδιαφορία για ανατομία σωμάτων (χωρίς υλική υπόσταση, εξαϋλωμένα), προσοχή στην απόδοση προσώπου και ματιών, που υποβάλλουν, δεν ενδιαφέρουν τα ατομικά χαρακτηριστικά του προτύπου αλλά η σταθερή ιδέα που αυτό εμπεριέχει.
- Ιδεαλιστική απεικόνιση, απομακρυσμένη από τη φυσική αναπαράσταση. Χαρακτηριστικά: ισοκεφαλία, ρυθμική επανάληψη, αξονική συμμετρία και ιερατική προοπτική, η αυξομείωση των ανθρώπινων διαστάσεων ανάλογα με τη σπουδαιότητά τους.

Κρήτη

Νησιά Ιονίου

Εκτός του ελλαδικού χώρου, σπουδαία βυζαντινά μνημεία βρίσκονται στην Ιταλία, την Κύπρο, την Τουρκία, τη Μέση Ανατολή (Συρία, Αίγυπτος, κ.ά.) και σε πολλές βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ., Βουλγαρία, Σερβία, κ.ά.).

Βυζαντινά μνημεία στην Ελλάδα που έχουν ενταχθεί στον κατάλογο των «ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ» της UNESCO:

- Άγιο Όρος (1988)
- Μετέωρα (1988)
- Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης (1988)
- Μυστράς (1989)
- Μονή Δαφνίου, Μονή Οσίου Λουκά και Νέα Μονή Χίου (1990)
- Ιστορικό κέντρο (Χώρα) της Πάτμου με τη Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και το Σπήλαιο της Απόκάλυψης (1999)

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Στα πιο σημαντικά Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά Μουσεία και Συλλογές της Ελλάδας συμπεριλαμβάνονται το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθήνας, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης και τα Βυζαντινά Μουσεία Βέροιας, Καστοριάς, Ιωαννίνων και Μυστρά.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

